

***Липовська В. О.***

*Національний університет «Одеська юридична академія»,  
студентка 6 курсу факультету підготовки слідчих Інституту кримінальної  
юстиції*

## ВИДИ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Охорона здоров'я населення України є однією з найактуальніших проблем, адже в країні склалася вкрай складна ситуація в цій сфері. Намітилася стійка тенденція до щорічного скорочення населення України. Різко погіршилася епідемічна ситуація, серед населення поширюються інфекційні хвороби. Особливо тривожним є стан здоров'я молодого покоління, в тому числі дітей. За останні роки спостерігається зростання злочинності, пов'язаної з наркотизмом, непоодинокі випадки вчинення й інших злочинних діянь проти здоров'я населення. Так, за 2015 рік було вчинено 25908 тисяч злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інших злочинів проти здоров'я населення за статистичними даними Генеральної прокуратури України [Статистична інформація за 2015 рік. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування.].

Боротьба зі злочинами у цій сфері, як і з будь-якими іншими злочинними проявами, має проводитися тільки за умови неухильного дотримання законності, зокрема правильного застосування кримінально - правових норм. Значною мірою цьому сприяють рекомендації кримінально - правової науки.

Відповідно до статті 49 Конституції України кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування [Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 30. - Ст. 141.].

Розділ XIII Особливої частини Кримінального кодексу України містить норми, що встановлюють відповідальність за вчинення злочинів проти здоров'я населення.

Злочини проти здоров'я населення мають масштабність поширення, їх

небезпечні наслідки не локалізуються на окремій персоні, вони полягають в спричиненні шкоди великій кількості людей невизначено широкого кола.

В основу класифікації злочинів цієї категорії, на думку Є.В. Фесенко, доцільно покласти видові об'єкти, що відповідають трьом групам заходів, спрямованих на охорону здоров'я населення. За такого підходу вчений виділяє наступні види цих злочинних діянь:

1) злочини, що посягають на здоров'я населення та систему заходів, спрямованих на недопущення виникнення і розповсюдження серед населення захворювань масового поширення (ст. 325 КК);

2) злочини, що посягають на здоров'я населення та систему заходів, спрямованих на недопущення виникнення і розповсюдження серед населення захворювань, викликаних шкідливим впливом окремих предметів (ст. ст. 321 - 324, 326, 327 КК);

3) злочини, що посягають на здоров'я населення та систему заходів, спрямованих на недопущення виникнення і розповсюдження серед населення захворювань на наркоманію (ст. ст. 305 - 320 КК) [Є.В. Фесенко Кримінально-правовий захист здоров'я населення (коментар законодавства та судової практики). - К. : Істина, 2001. - С. 17.].

На мою думку, поділ Є.В. Фесенко злочинів проти здоров'я населення на вищевказані групи є доцільним, однак, також можна поділяти ці групи злочинів на певні підгрупи залежно від предметів злочинів, способів вчинення злочинів, мети вчинення злочинів). Це стосується насамперед злочинів проти здоров'я населення, пов'язаних з наркоманією.

Так, наприклад, Н.А. Мирошніченко та О.В. Козаченко звертають увагу на те, що класифікація безпосередніх об'єктів деяких злочинів проти здоров'я населення за ознаками особливостей суспільних відносин, що виникають на певних етапах, дає можливість поділити дані злочини на п'ять видів за безпосередніми об'єктами:

- суспільні відносини, що визначають законний порядок надходження засобів і речовин, вживання яких здатне викликати симптоми наркоманії

(токсикоманії) або які використовуються не за своїм основним призначенням (ст. ст. 305, 310, 318, 319, 320 КК);

- суспільні відносини, які виникають у зв'язку з незаконним отриманням наркотичних засобів і психотропних речовин (ст. ст. 308, 312, 313 КК);

- суспільні відносини, що виникають в процесі створення та утримання предмету наркотизму (ст. ст. 309, 311 КК);

- суспільні відносини, що виникають у процесі вживання небезпечних засобів чи речовин або при створенні умов для незаконного вживання (ст. ст. 314, 315, 316, 317 КК);

- суспільні відносини, що виникають в економічній сфері і пов'язані з незаконним обігом засобів і речовин, небезпечних для здоров'я населення (ст. 306 КК) [Мирошніченко Н.А., Козаченко О.В. Кримінально-правова боротьба з розповсюдженням наркоманії: Навчальний посібник. - 2-ге вид., доп. - Одеса: Юридична література, 2005. - С. 49-50.].

Отже, на мою думку, вищезазначена класифікація окремої групи злочинів проти здоров'я населення за безпосередніми об'єктами надана Н.А. Мирошніченко та О.В. Козаченко розширює класифікацію надану Є.В. Фесенко у певній частині.

Також варто погодитися з Є.В. Фесенко, що до злочинів проти здоров'я населення необхідно віднести інші злочинні діяння, які наразі розташовані в інших розділах Кримінального кодексу України. Так у КК віднесено до злочинів проти громадської безпеки таке злочинне діяння, як незаконне ввезення на територію України відходів і вторинної сировини (ст. 268 КК України). У випадку, якщо відходи і вторинна сировина будуть у вигляді небезпечних для життя людей речовин, то в такому разі вони дійсно мають бути віднесені до предметів злочинів проти громадської безпеки. У цих випадках фактично може йтися про речовини радіоактивної дії, які є предметом більш небезпечних злочинів, передбачених ст. ст. 267, 267<sup>1</sup> КК. У всіх інших випадках відходи і вторинна сировина є предметом злочинів проти здоров'я населення. До цієї категорії злочинів можна віднести виробництво

продукції з відходів чи з їх використанням; самовільне складування чи видалення відходів; залучення неповнолітніх до організованого збирання відходів (як вторинної сировини) небезпечних для здоров'я [Фесенко Є.В. Система злочинів проти здоров'я населення та його охорони // Право України\* . - 2000. - №10. - С. 46.].

Також важко погодитися з включенням до XIII розділу ст. 306 КК України, яка передбачає відповідальність за використання коштів, здобутих від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів, оскільки існує універсальна норма щодо відповідальності за легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, передбачена ст. 209 КК.

У підручнику за редакцією В.В. Сташиса та В.Я. Тація залежно від безпосереднього об'єкта, особливостей предмета та об'єктивної сторони злочини проти здоров'я населення поділяють на такі групи:

- а) злочини, пов'язані з незаконним обігом наркотичних засобів та інших предметів, небезпечних для здоров'я населення (ст.ст. 305 - 307, 309 - 311, 320 та 321, 321-1, 321-2);
- б) злочини, пов'язані з незаконним заволодінням наркотичними засобами, а також обладнанням, призначеним для їх виготовлення (ст.ст. 308, 312, 313, 318, 319);
- в) злочини, пов'язані з незаконним вживанням наркотичних і одурманюючих засобів, а також допінгу (ст.ст. 314 - 317, 322 - 324);
- г) інші злочини проти здоров'я населення (ст. 325 - 327) [Кримінальне право України: Особлива частина: Підручник / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, С.Б. Гавриш та ін.; За ред. проф. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. - 3-є вид., перероб. і допов. - К.: Юрінком Інтер, 2007. - С. 409.].

Заслуговує на увагу виділення в окрему групу злочинів проти здоров'я населення, що порушують право на якісне забезпечення лікарськими засобами (ст. ст. 305, 321<sup>1</sup>, 321<sup>2</sup> КК). Підставою для криміналізації дій, пов'язаних з фальсифікацією чи обігом фальсифікованих лікарських засобів, є підвищена

суспільна небезпека таких дій, що характеризуються безпосередньою загрозою таких ліків життю та здоров'ю громадян, масштабами їх виробництва та подальшого обігу [Злочини проти здоров'я населення, що порушують право на якісне забезпечення лікарськими засобами : монографія / [І.І. Митрофанов, А.М. Притула, Є.Л. Стрельцов] ; за заг. ред. Є.Л. Стрельцова. - Одеса : Фенікс, 2015. - С. 4-17.].

Якщо порівнювати із законодавством інших держав, на мою думку доцільно було б запозичити досвід Білорусі, відповідальність за злочини проти здоров'я населення у КК якої передбачає глава 29, що системно визначає злочини проти здоров'я населення, до яких крім «наркотичних» віднесені злочини, предметом яких є: радіаційні матеріали (ст. ст. 322 - 326); сильнодіючі та отруйні речовини (ст. ст. 333, 334), а також такі злочини як незаконне лікарювання (ст. 335), порушення санітарно-епідеміологічних правил (ст. 336), випуск або реалізація недоброякісної продукції (ст. 337) і виконання робіт чи надання послуг, які не відповідають вимогам безпеки (ст. 338) [Хавронюк М.І. Кримінальне законодавство України та інших держав континентальної Європи: порівняльний аналіз, проблеми гармонізації. Монографія. - К.: Юрисконсульт, 2006. - С. 822 - 826.].

Отже, не зважаючи на те, що злочини проти здоров'я населення є досить регламентованими Кримінальним кодексом України, все ж існують певні недоліки, які пов'язані з їх формулюванням у КК та застосуванням у практичній діяльності.

На мою думку, доцільно включити до розділу КК України, що передбачає відповідальність за злочини проти здоров'я населення наступні злочини: приховування або перекручування відомостей про екологічний стан або захворюваність населення (ст. 238 КК), забруднення атмосферного повітря (ст. 241 КК), незаконне ввезення на територію України відходів і вторинної сировини (ст. 268 КК) та виключити ст. 306 КК, оскільки є універсальна норма, яка передбачає відповідальність за легалізацію доходів, одержаних злочинним шляхом.

Таким чином, злочини проти здоров'я населення - це передбачені кримінальним законом винні, суспільно-небезпечні діяння, які створюють загрозу заподіяння шкоди або заподіюють фактичну шкоду здоров'ю невизначеного кола осіб.

Науковий керівник: Мирошніченко Н.М. - к.ю.н., доцент кафедри кримінального права Національного університету «Одеська юридична академія».